

AVOKATI I POPULLIT

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AVOKATI I POPULLIT

Mekanizmi Kombëtar për Parandalimin e Torturës,
trajtimin ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtëruës

Tel/Fax: +355 4 2380 300/343
E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al
www.avokatipopullit.gov.al

Nr. Prot.
Nr. Dok. 201900769/2

Tiranë ___/___/2019

Lënda : *Rekomandime për përmirësimin e kushteve dhe trajtimin e të dënuarve/paraburgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP) Durrës.*

Drejtuar : **Z. Agim ISMAILI**
Drejtor i Përgjithshëm i Burgjeve

TIRANË

Z. Qazim HOXHA
Drejtor
Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës

DURRËS

Të nderuar zotërinj,

Në datën 30 maj 2019 Avokati i Popullit, në rolin e Mekanizmit Kombëtar për parandalimin e torturës, trajtimin ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtëruës, në vijim Mekanizmi Kombëtar¹, bazuar në nenin 19/1 të ligjit nr. 8454, datë 04.02.1999, "*Për Avokatin e Popullit*", i ndryshuar, kreu një inspektim në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës sipas Planit vjetor të Inspektimi të miratuar nga Avokati i Popullit. Grupit inspektues i MKPT-së ishin z. Besnik Deda, znj. Nertila Qafzezi, z. Genci Tërpo, z. Alfred Koçobashi me detyrë Nd/komisionerë pranë këtij Mekanizmi.

Në përbërje të grupit inspektues ishin si vëzhgues dhe z. Patrizio Gonella, Dr. Petur Hauksson dhe z. Markus Jaeger, në cilësinë e përfaqësuesve të Këshillit të Europës në kuadër të Observatorit të Mekanizmave Kombëtarë për Parandalimin e Torturës (NPM OBS).

Qëllimi i vizitës: Objektivi kryesor i kësaj vizite monitoruese të paparalajmëruar ishte vlerësimi i kushteve të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP) Durrës, cilësia e trajtimit të të dënuarve brenda tij, si dhe njohja nga ana e Avokatit të Popullit të stafit, strukturës dhe aspekteve të përgjithshme të këtij institucioni.

¹ Neni 74/1 i ligjit nr. 8328, datë 16.04.1998, "*Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve*", i ndryshuar.

Vizita në këtë institucion u zhvillua në një frymë të mirë bashkëpunimi.

Nga ana e drejtuesit të institucionit, ekspertëve të grupit inspektues iu ofrua mundësia që të kishin akses në përputhje me rregulloren dhe pa vështirësi më të gjithë personat dhe në të gjithë ambientet që duhet të monitoronin.

Institucioni i Avokatit të Popullit, pasi u njoh me konstatimet e grupit inspektues, ka detyrimin kushtetues dhe ligjor t'ju parashtojë konkluzionet përfundimtare, duke ju referuar si më poshtë vijon:

Shënime të përgjithshme

Në përputhje me metodologjinë e zhvillimit të inspektimit në institucionet penitenciare, grupi i inspektimit u takua fillimisht me Drejtorin e Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës, z. Qazim Hoxha, të cilin e vuri në dijeni lidhur me qëllimin e inspektimit. Drejtuesi i këtij institucioni dhe punonjësit e tjerë, me të cilët mori takim grupi inspektues, u treguan bashkëpunues dhe transparentë gjatë inspektimit.

Në takimin me drejtorin e këtij institucioni, grupi inspektues kërkoi një informacion të përgjithshëm mbi gjëndjen e respektimit të të drejtave dhe trajtimin e të dënuarve/paraburgosurve nga ana e stafit dhe punonjësit e policisë të institucionit, si dhe mënyrën e trajtimit dhe adresimit të problematikave pranë organeve eprore, për zbatimin e rekomandimeve të Institucionit të Avokatit të Popullit nga inspektimi i mëparshëm.

Me urdhër nr.8927/1 datë 27.09.2018 të Ministrit të Drejtësisë, Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës është klasifikuar burg i sigurisë të zakonshme, me një seksion siguri të zakonshme, një seksion paraburgimi, si dhe një seksion të veçantë për të dënuar dhe të paraburgosur me probleme të shëndetit mendor.

Organika e institucionit përbëhet nga **202** punonjës, prej të cilëve **50** punonjës ishin staf civil dhe **152** ishin punonjës sigurie të shërbimit të policisë. Nga informacioni, organika në tërësi ishte e plotësuar, por kishte mungesa në stafin mjekësor me **1** mjek dhe **1** infermier, ndërsa në organikën e punonjësve të policisë kishte mungesa të **2** punonjësve, një punonjës i rolit bazë (PRB) dhe një punonjës i rolit të mesëm (PRM). Por, pavarësisht këtyre mungesave, ato nuk e cënonin punën dhe funksionimin e sektorëve kryesorë që ofrojnë shërbimet bazë në atë të ruajtjes dhe sigurisë të institucionit, në sektorin juridik, sektorin psiko-social, shërbimin mjekësor dhe në personelin e guzhinës.

Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës, kishte një **kapacitet maksimal për 300 persona**, të ndarë në **6 sektorë**, mesatarisht 14 dhoma për çdo sektorë. Në **datën e inspektimit, në këtë institucion vuanin dënimin 261 persona**, nga të cilët **91 persona të dënuar dhe 170 persona të paraburgosur**. Institucioni kishte gjithashtu edhe një seksion të kujdesit të veçantë (SKV) ku trajtoheshin **81** persona të dënuar/paraburgosur me probleme të shëndetit mendor.

Nisur nga informacioni i Drejtorit të institucionit në lidhje me zbatimin e rekomandimeve të Institucionit të Avokatit të Popullit në inspektimin e mëparshëm, rezultoi se:

1. Ishte zbatuar rekomandimi për ndarjen në sektorë më vete të personave të dënuar dhe të paraburgosur. Gjithashtu, personat e moshës 18-21 vjeç ishin të vendosur në dhoma me vete;
2. Ishte realizuar pjesërisht rekomandimi për hidroizolim të tarracës së godinës në regjimin e brendshëm, por pavarësisht kësaj, lagështira ishte prezente në disa dhoma dhe ambiente të tjera. Kjo për arsye dhe të vendodhjes së institucionit në një zonë kënetore;
3. Ishte zbatuar rekomandimi për zëvendësimin e kokave të dusheve të dëmtuara në ambientet e përbashkëta për të gjithë sektorët, ndërsa furnizimi me ujë të rrjedhshëm vazhonte të kryhej me orar 3 herë në ditë.
4. Ishte zbatuar rekomandimi për pajisjen e dhomës së stomatologut me turbinë dhe autoklavë;
5. Në mjediset e banimit dhe përreth godinave në regjimin e brendshëm, ishte bërë dizinfektimi në mënyrë periodike, për eliminimin e insekteve dhe agjentëve infektivë.

Ndërkohë, një pjesë e rekomandimeve të paraqitura nga Avokati i Popullit nuk kishin gjetur zbatim dhe nuk ishin plotësuar. Më konkretisht:

1. Në dhomat e veçimit nuk ishin plotësuar kushtet dinjitoze për jetesë. Këto dhoma nuk ishin të pastra nga ana higjieno-sanitare dhe nuk ishin pajisur me orëditë e nevojshme si tavolina dhe komodina për mbajtjen e sendeve personale. Gjithashtu në këto dhoma u konstatuan xhama të thyer dhe kishte mungesa të kanateve për dritaret;
2. Nuk ishte zbatuar rekomandimi për plotësimin e organikës me një mjek dhe një infermier;
3. Institucioni ende nuk ishte pajisur me autoambulancë për përballimin e rasteve të emergjencave për shoqërimin e të sëmurëve në Spitalin Rajonal Durrës;
4. Seksioni i kujdesit të veçantë për të sëmurët me probleme të shëndetit mendor nuk ishte i pajisur me mjete të veçanta të kufizimit fizik;
5. Nuk ishte zbatuar rekomandimi për plotësimin e çdo dhoma e banimi të dënuarve/paraburgosurve me orëditë e nevojshme për jetesë si dollapë për mbajtjen e sendeve personale dhe të ushqimeve, karrige, tavolina, etj. Dhomat për banim kishin nevojë për lysterje dhe nuk ishin të pastra nga ana higjieno-sanitare.

Grupi i inspektimit në vijim të punës, vizitoi mjediset në regjimin e brendshëm të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës, u njoh me regjistrat dhe dokumentacionin e disa praktikave që kanë të bëjnë me të drejtat e të burgosurve, si dhe zhvilloi intervista në mënyrë konfidenciale me të dënuarit/paraburgosurit në dhomat e tyre.

Në përfundim, grupi i inspektimit administroi gjithashtu kopje të dokumentacionit të disa praktikave sipas sektorëve. Konkretisht:

- Organika e Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës;
- Libri i Pritjes së të dënuarve ose të paraburgosurve;
- Praktikë pune të Komisionit të Pritjes;
- Praktikë pune për dhënie mase disiplinore të dënuarve/paraburgosurve;
- Plani i aktiviteteve të Sektorit të Kujdesit Social për muajin Maj 2019;
- Kërkesë me nr.83/1 prot., datë 04.02.2019 e Drejtorit të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës drejtuar Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve, për nevojën e ndërhyrjeve në infrastrukturë;

- Kopje të informacioneve periodike të Drejtorit të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës drejtuar Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve, lidhur me gjendjen e ruajtjes/sigurisë, të disiplinës dhe problemeve të krijuara në infrastrukturë, për shkak të përmytjeve të zonës nga shirat e rrëmbyeshëm;
- Tabela e të paraburgosurve me shtetësi të huaj për muajin Maj 2019;
- Lista e artikujve ushqimor dhe industrial që janë miratuar për tu tregëtuar në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës.

Trajtimi

Grupi i inspektimit, vizitoi ambientet në regjimin e brendshëm si dhomat e banimit, ambientet e përbashkëta të Institucionit, si dhe zhvilloi intervista me personat e dënuar/paraburgosur në lidhje me trajtimin dhe respektimin e të drejtave të këtyre personave, të parashikuara në aktet ligjore e nënligjore në fuqi.

Qëllimi i inspektimit ishte identifikimi i rasteve të ushtrimit të torturës, të dhunës fizike ose psikologjike, apo përdorimit të forcës fizike tej kufijve të parashikuar në aktet normative në fuqi ndaj kësaj kategorie personash, si edhe procedurat e ndjekura në rastin e marrjes së masave disiplinore ndaj tyre.

Nga informacioni dhe në intervistat konfidenciale të zhvilluara me të paraburgosurit dhe të dënuarit rezultoi se, nuk kishte raste torture, të dhunimit fizik ose psikologjik apo përdorimit të tepruar të forcës fizike ndaj këtyre personave nga personeli i sigurisë të shërbimit të policisë apo punonjësit e stafit civil që shërbejnë në këtë institucion.

Por, gjatë intervistave të dënuarit/paraburgosurit ngritën ankesa që kishin të bënin me hapësirën e vogël të dhomave të banimit, duke patur parasysh faktin që në dhoma ishin akomoduar 3-4 persona. Hapësirat dhe sipërfaqet e dhomave nuk i përgjigjeshin standartit për normativën që ato duhet të plotësonin për një person, ashtu siç është e sanksionuar në aktet ligjore e nënligjore dhe në aktet ndërkombëtare, për këtë qëllim.

Të intervistuarit paraqitën ankesa për mungesën e kushteve materiale në dhomat e banimit, kryesisht për mungesën e pajisjeve dhe orendive të nevojshme për jetesë. Nga intervistat u evidentua gjithashtu si shqetësim, mosdhënia e normativave mujore të detergjendeve dhe sapunëve për larje, gjë e cila reflektohej në mungesën e pastërtisë dhe kushteve higjieno-sanitare në dhoma.

Një shqetësim tjetër i ngritur nga të dënuarit/paraburgosurit edhe në inspektimet e mëparshme, ishte dhe problemi i furnizimit me ujë të rrjedhshëm që përdorej për larjen e trupit dhe për pastërtinë higjieno-sanitare të ambienteve. Furnizimi me ujë bëhej nga rrjeti i ujësjellësit të qytetit të Durrësit, 3 herë në ditë sipas orareve që furnizohej edhe popullata përreth institucionit. Por, koha e furnizimit me ujë ishte e reduktuar në 1-2 orë dhe kjo nuk i përgjigjej kërkesave të të dënuarve, njëkohësisht për larjen e trupit dhe mbajtjen pastër të ambienteve të banimit. Kësaj shtohej dhe cilësia e keqe e ujit, pasi ai vinte i turbullt nga tubacionet dhe nuk mund të përdorej për tu pirë, por as për të larë trupin dhe mbajtjen e higjienës personale.

Institucioni i Avokatit të Popullit, e konsideron plotësimin e kushteve të jetesës për personat e dënuar/paraburgosur, si pajisjen e dhomave të banimit me orenditë e nevojshme, dhënie e normativave mujore të detergjenteve dhe furnizimin me ujë të

rrjedhshëm, si kushte minimale dhe të domosdoshme në kuadër të të drejtave që duhet të gëzojnë këta persona. Ndërkohë, plotësimi i tyre nga ana e institucionit që ju drejtoni, nuk kërkon investime apo planifikime të mëdha të fondeve buxhetore. Ndaj, drejtuesit e Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës, duhet të marrin masa të menjëhershme për ndryshimin e kësaj situatë, si dhe të nxjerrin përgjegjësitë konkrete dhe të marrin masa administrative ndaj punonjësve të stafit që shkelin të drejtat minimale për jetesë të këtyre personave.

Në intervistat konfidenciale me personat e dënuar/paraburgosur, u ngritën disa ankesa që kishin të bënin me nevojën e një prezence më të madhe të juristit dhe të stafit psiko-social të institucionit në takimet periodike që zhvillojnë në çdo seksion, për dhënien e këshillimeve ligjore dhe sqarimeve të nevojshme në lidhje me të drejtat që iu jep ligji në rastin e kërkesave për transferime dhe lejeve shpërblyese, si dhe nevojën e respektimit të këtyre të drejtave nga ana e stafit dhe punonjësit e policisë të institucionit.

Nga inspektimi i ambjentëve dhe intervistat me të paraburgosurit, doli si problematikë shqetësuese niveli i lartë i lagështirës në disa nga ambientet e banimit dhe kryesisht në ambientet e tualeteve dhe të dusheve të përbashkëta. Sipas informacionit të drejtuesve të institucionit, kjo situatë ishte krijuar për shkak të mungesës së hidroizolimit të plotë të tarracës së godinave të banimit, por dhe vendodhjes të institucionit në një zonë të njohur si kënetë, e cila përmytej sa herë që kishte shira të rrëmbyeshëm.

Grupi monitorues inspektoi situatën e trajtimit, kushteve materiale dhe ato higjienike të paraburgosurve/dënuarve në ambientet e observim/veçimit. Ky ambient përbëhej nga 2 dhoma observimi dhe 3 dhoma veçimi. Në ditën e inspektimit në ambientin e observimit u konstatua se, njëra nga dhomat ishte kthyer në dhomë banimi ku ishin akomoduar dy persona, të cilët sipas informacionit të punonjësve të policisë, ishin vendosur aty përkohësisht për arsye sigurie. Ndërsa në ambientin e veçimit ndodhej vetëm një person, në pritje të zhvillimit të mbledhjes së komisionit të disiplinës të institucionit, për dhënie të masës disiplinore.

Ambienti në tërësi ishte i lyster, por nuk ishte i pastër nga ana higjieno-sanitare. Në dhomat e veçimit mungonin pajisjet e domosdoshme për të përmbushur nevojat kryesore të jetesës, si tavolina, stola, komodina dhe u konstatuan xhama të thyer të dritareve dhe mungesa të kanatave të dritareve. Problematike në këto ambiente ishte gjithashtu dhe mungesa e dushit për larjen e trupit të personave, pasi në mungesë të tij, larja e trupit duhet të bëhej në ambientet dusheve të përbashkëta sipas sektorëve. Personat e dënuar që ndodheshin përkohësisht në ambientin e observimit, u ankuan dhe për hapësirën e vogël të bokseve të ajrimit dhe kërkonin që ajrosjen ta kryenin njësoj me të dënuarit e tjerë në ambientet tjera të ajrimit që ndodheshin jashtë godinës të regjimit të brendshëm.

Dhomat e banimit të dënuarve/paraburgosurve, kishin tualete dhe lavamanë brenda në dhoma. Veç tyre, në çdo sektorë kishte ambiente të përbashkëta që shërbenin si tualete dhe dushe për larjen e trupit.

Marrëdhëniet dhe sjelljet e personelit të Institucionit me personat e paraburgosur dhe të dënuar, ishin korrekte dhe nuk pati ankesa nga këta të fundit.

Masat mbrojtëse

Nga inspektimi dhe verifikimi i dokumentacioneve lidhur me sistemin e kërkesë/ankesave rezultoi se çdo ankesë regjistrohej në regjistrin përkatës dhe protokollohej². Regjistrat mbaheshin nga sekretaria e institucionit.

Të paraburgosurit plotësonin një formular kërkesë/ankese dhe ia dorëzonin punonjësit të sektorit psiko-social. Më tej, punonjësi i këtij sektori i dërgonte kërkesë/ankesat në sekretarinë e institucionit ku ato protokolloheshin dhe pastaj i kalonin drejtorit të institucionit, i cili kthente përgjigje me shkrim apo i takonte vetë të dënuarit.

Përsa i takon objektit të kërkesë/ankesave, nga verifikimi i tyre rezultoi se, në shumicën e tyre konsistonin në kërkesa për leje shpërblyese, takime me familjarët, kërkesë për dinamikën e vuajtjes së dënimit, kërkesë për takim me avokatë, vizitë në spitalin rajonal, transferim, punësim ose kërkesë për blerjen e pajisjeve si TV ose frigorifer.

Sistemi i monitorimit me kamera vëzhgimi ishte funksional. Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës kamerat monitoronin pjesën më të madhe të mjediseve për 24 orë, ndërkohë që të dhënat ruheshin në server për një periudhë një mujore. Por, sipas informacionit, sistemi aktual ishte i amortizuar dhe kishte nevojë për riparime të herë pas hershme. Në këtë aspekt, Drejtori i institucionit ishte drejtuar me shkresë zyrtare Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve³, në lidhje me sigurimin e instalimit të një sistemi të ri të kamerave.

Kushtet materiale

Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës, ndodhet në periferi të qytetit të Durrësit jo shumë larg qendrës, në një vend të populluar dhe lehtësisht të aksesueshëm me mjetet e transportit publik.

Ndërtimi i burgut në një zonë të populluar dhe rrethimi i tij nga ndërtesa civile, mendojmë se i cënon sado pak elementët e sigurisë. Gjithashtu, kjo zonë duke qënë se është një zonë ujëmbajtëse, në ditët kur ka reshje të dendura shiu, pothuajse të gjitha ambientet që ndodhen në katin e parë të burgut përmythen duke përhapur lagështirën në gjithë infrastrukturën e regjimit të brendshëm.

Lagështia në disa ambiente, nuk ishte e shkaktuar vetëm nga kënetat që rrethon Institucioni, por edhe nga mungesa e hidroizolimit të plotë të tarracës. Lagështia ishte e pranishme në disa prej dhomave të banimit, në ambientin e takimit me familjarët, në kolonën kryesore të tualeteve të dhomave, në ambientet e dusheve të përbashkëta, si dhe në disa nga dhomat e shërbimeve në katin e parë të godinës.

Nga inspektimi, dhomat e banimit në përgjithësi ishin të lyera, të pastra dhe të pajisura me orënditë e nevojshme. Por theksojmë se, grupi i inspektimit konstatoi se kishte diferencime midis dhomave të banimit. Nëse disa dhoma ishin plotësuar me orënditë për jetesë, në disa dhoma u gjetën mungesa të paisjeve dhe orëndive bazike si dollapë për vendosjen e sendeve personale, tavolina e karrige. Diferencime u vërejtën dhe në lysterjen

² Neni 49 i ligjit Nr. 8328 dt. 16.04.1998, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", i ndryshuar.

³ Shkresa nr.83/1 prot., datë 04.02.2019.

e dhomave. Kjo situatë, ishte më evidente në një nga sektorët e të paraburgosurve që ndodhej në katin e 2 të godinës së banimit, ku disa prej dhomave nuk ishin të lyera dhe nuk ishin të plotësuara me orenditë e nevojshme për jetesë.

Kubatura dhe sipërfaqet e dhomave të banimit nuk ishin në raport të drejtë me numrin e personave të vendosur brenda tyre. Numri i personave të akomodur në dhoma ishte 3–4 persona dhe nuk e plotësonin normën minimale të hapsirës për person.

Theksojmë se Komiteti për Parandalimin e Torturës shprehet se norma minimale e hapësirës për person, në institucione të tilla është 6 m² për dhomat për një person dhe 4 m² kur në to sistemohen më shumë persona. Në këtë normë nuk mbahet parasysh sipërfaqja e tualetit, që mund të ndodhet brenda dhomës. Gjithashtu, sipas standardit të Komitetit për Parandalimin e Torturës, duhet respektuar dhe distanca ndërmjet mureve të dhomave, që duhet të jetë jo më pak se 2 m distancë ndërmjet mureve të dhomës dhe jo më pak se 2.5 m distancë nga dyshemeja me tavanin e dhomës,⁴ sikurse përcaktohet dhe në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve.

Dritaret mundësonin ndriçim natyral të bollshëm. Në dhoma sigurohej energji elektrike për ndriçim dhe nevoja të përditshmërisë. Çdo dhomë banimi kishte tualet më vete. Por, mungesa e ujit dhe e detergjendeve për larje, përbënin arsye që në dhomat e banimit të mungonte pastërtia higjieno-sanitare.

Ambientet e përbashkëta të dusheve për larjen e trupit ishin funksionale për çdo sektorë. Larja e trupit kryhej sipas grafikut të miratuar nga drejtuesit e institucionit 2 herë në javë. Bolieri për ngrohjen e ujit ishin në gjendje pune, ndërsa kokat e dusheve të dëmtuara ishin zëvendësuar. Pavarësisht kësaj, të dënuarit deklarorin se në shumicën e rasteve larja e trupit kryhej në dhoma, duke ngrohur ujë me mjetet ngrohëse personale. Kjo për arsye se, koha e furnizimit me ujë ishte e shkurtër dhe sasia e ujit të ngrohtë nuk ishte e mjaftueshme, për të përbashkuar larjen e trupit të personave të burgosur që ndodheshin në një sektorë. Theksojmë se, një sektorë kishte 14 dhoma dhe një boks të dusheve me 3-4 poste.

Siç e përmendëm më lart, cilësia e ujit nuk ishte e mirë, pasi ishte shumë i ndotur, veçanërisht në ditët me shi. Shumica e të intervistuarve pohuan se e blinin ujin e pijshëm, pasi nuk mund të pihej.

Institucioni nuk kishte sistem qëndror ngrohje/ftohje. Në periudhën e dimrit ngrohja në dhoma realizohej me pajisje elektrike të siguruar nga familjarët e personave të burgosur, ndërsa në periudhën e verës ata shprehnin shqetësime për vapën e madhe, si dhe për prezencën e madhe të mushkonjave. Institucioni nga ana e tij kishte bërë dezinfektimin e ambienteve të brendshme në mënyrë periodike, por kjo ishte shqetësim për gjithë zonën e kënetës përreth tij.

Spektori i kujdesit të veçantë (SKV), ndodhej si godinë më vete. Godina ishte në gjendje të mirë teknike. Ambienti i tualeteve ndodhej brenda çdo dhome dhe për arsye sigurie dyert

⁴ Vendimi Nr.437, datë 20.05.2015 “Për miratimin e Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve”, Neni 30 parashikon se: “Në vendosjen e të paraburgosurve apo të të dënuarve mbahen parasysh kushtet dhe mundësitë konkrete të çdo IEVP-je, por në çdo rast duke iu siguruar kubatura jo më pak se 9m³ dhe sipërfaqja e banimit jo më pak se 4m² për çdo person të paraburgosur apo të dënuar, dritare që mundësojnë ajrim të mjaftueshëm dhe ndriçim natyral normal për të lexuar e punuar”.

kishin një dritare të vogël që lejonte vëzhgimin dhe kontrollin e të burgosurit nga personeli policor. Bolierët e dusheve të përbashkëta të sektorit të kujdesit të veçantë ndodheshin jashtë këtij ambienti dhe komandoheshin nga personeli i burgut. Kjo zgjidhje, ishte në funksion të elementëve të sigurisë, veçanërisht për personat e burgosur që kanë probleme të shëndetit mendor.

Dhomat e veçimit, ku personat e dënuar shlyenin masat disiplinore, duhet që të plotësojnë të njëjtat kushte dinjitoze për jetesë, ashtu si edhe dhomat e banimit. Ato duhet të jenë të pajisura me krevat, komodina, tavolinë dhe karrike të fiksuara në dysheme, të jenë të mirëmbajtura dhe të mundësojnë ndriçim artificial. Por, siç përmendëm dhe më lart, nga tre dhoma veçimi që ka ky institucion, ishin në përdorim vetëm dy dhoma, pasi njëra nga dhomat ishte me shumë lagështirë. Këto dhoma ishin të pajisura vetëm me një shtrat hekuri të fiksuar në dyshemenë e shtruar me beton, ndërsa dritaret e siguruara me zgarë hekuri ishin pa kanate ose me kanate pa xhama, që sipas shpjegimit të punonjësve të policisë ato ishin dëmtuar nga të burgosurit. Në tualetin e ndërtuar brenda dhomës së veçimit mungonte uji i rrjedhshëm, si dhe pajisjet e materialet për tu kujdesur për higjienën personale. Tualeti ishte i vendosur ngjitur me dhomat e veçimit dhe ishte i përbashkët me të burgosurit që ndodheshin në ambientin e observimit. Dhomat kishin ajrim dhe ndriçim natyral, si dhe ishin të pajisura me ndriçimi artificial.

Kuzhina e institucionit u gjet e pastër dhe e rregullt. Ajo funksiononte në kushte normale, pasi pajisjet e gatimit dhe sistemi i aspirimit ishin të standardeve industriale. Në kuzhinë ndodhej regjistri i normativave ushqimore dhe menyuja ditore ishte e afishuar. Personeli i guzhinierëve ishte pajisur me kartelat shëndetësore. Menuja javore dhe norma ushqimore ishin të afishuara. Kampionët ushqimorë ruheshin në kushte frigoriferike, të etiketuara sipas vakteve përkatëse. Gjithashtu u konstatuan edhe racionet përkatëse për të sëmurët diabetikë në këtë institucion. Përgjithësisht, kushtet e përgatitjes së ushqimit në ambientet e kuzhinës së institucionit, rezultuan në gjendje të mirë.

Megjithatë të dënuarit dhe të paraburgosurit shfaqën ankesa lidhur me cilësinë e ushqimit i cili nuk kishte larmishmëri. U evidentua se, një pjesë e personave të dënuar dhe të paraburgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës, nuk e konsumonin ushqimin e përgatitur në institucion, duke shpërdoruar një pjesë të konsiderueshme të tij. Mjaft të dënuar kanë pohuar se e merrnin ushqimin nga të afërmit e tyre dhe se nuk konsumonin ushqimin e institucionit, për shkak se nuk e pëlqenin atë.

Regjimi dhe aktivitetet

Gjatë inspektimit u vu re se zhvilloheshin aktivitete të përbashkëta nga të cilat mund të përfitonin të dënuarit/paraburgosurit të cilat ishin kryesisht ndjekja e programeve të televizionit, lojërat e tavolinës, si dhe ndeshjet e futbollit dhe volejbollit në ambientin e ajrimit. Regjimi ditor dhe aktivitet zhvilloheshin sipas një programi të miratuar nga Drejtori i Institucionit.

Nga shqyrtimi i dosjeve psiko-sociale dhe dokumentacionet e tjera të mbajtura nga ky sektor, u vu re se ato ishin të plotësuara relativisht mirë me shënime periodike mbi takimet dhe aktivitetet ku të dënuarit/paraburgosurit merrnin pjesë. Në dosje ishin përfshirë si programet individuale të trajtimit ashtu dhe vlerësimet periodike të cilat ishin të plotësuara mirë.

Në këtë institucion gjenden disa ambiente që i shërbejnë qëllimit të riintegritimit të të burgosurve, si biblioteka, dy dhoma ku ushtrohen rite fetare të besimtarëve myslyman dhe atyre të krishterë, klasa që shërbenin si dhoma për psikologun, palestra etj.

Biblioteka ishte një mjedis i vogël, e cila ishte e lyer dhe e pastër. Ky mjedis ishte pajisur me televizor, stola dhe një raft jo shumë të pasur me libra. Të paraburgosurit dhe të dënuarit e regjistruar kishin nga një kartelë personale dhe nëpërmjet saj tërhiqnin dhe dorëzonin librat. Por, sipas personit përgjegjës që mbikqyrte bibliotekën, të burgosurit nuk tregonin shumë interes për të lexuar libra.

Në katin e parë të godinës të regjimit të brendshëm, ndodheshin dy dhoma për praktikimin e fesë. Ato ishin të ndara më vetë për besimtarët myslimanë dhe për besimtarët e krishterë. Këto ambiente ishin të lyera dhe të pastra dhe ishin të pajisura me orendi sipas riteve të secilit besim. Orari i veprimtarive ishte i njëjtë për të gjithë sektorët pavarësisht nga siguria që ata kishin dhe aktivitetet e zhvilluara. Në ambientin e kultit të fesë muslimane nga ora 12:00-13:00, mblidheshin besimtarët dhe praktikonin ritet e tyre fetare. Ndërsa të martën, të enjten dhe të shtunën mblidheshin praktikuesit e fesë ortodokse dhe asaj katolike nën drejtimin e dërguarëve nga kishat respective të Durrësit. Gjithashtu në ambientin e kultit praktikonin ritet e tyre edhe besimtarët e tjerë protestantë.

Referuar dokumentacionit të administruar, gjatë muajit Maj dhe Qershor 2019, në këtë institucion ishin parashikuar të zhvilloheshin disa aktivitete ku mund të merrnin pjesë të burgosurit si shërbesa të drejtuara nga përfaqësues të fesë myslimane, por dhe të fesë krishtere, shtrim i iftarit të përbashkët për të burgosurit gjatë gjithë Muajit të Ramazanit, mini spartakiada midis sektorëve, etj.

Në lidhje me ajrimin u konstatua se, ajrimi ditor zgjaste 2.5 - 3 orë sipas rregullores dhe ky orar zgjatej në periudhën e verës. Shumë prej personave të burgosur të intervistuarve, kërkonin të kishte më shumë aktivitete të përbashkëta edukative dhe sportive në grup, si dhe më shumë mjete dhe pajisje sportive.

Në këtë drejtim, është për tu theksuar se, një ndër qëllimet e institucioneve të mbyllura penitenciare është riintegrimi në shoqëri i këtyre personave, i cili do të vlejë në momentin kur ata do të lënë burgun. Ndaj, larmia e aktiviteteve që zhvillohen brenda institucionit duhet të jetë e shumëllojtë, ku në to të përfshihen një masë sa më e madhe e të burgosurve. Për këtë qëllim, Rregullorja Evropiane e Burgjeve parashikon se: *“regjimi i ofruar për të gjithë të burgosurit përfshin një program të balancuar veprimtarish. Ky regjim u lejon të gjithë të burgosurve të kalojnë sa më shumë orë në ditë jashtë qelive të tyre, sipas nevojës për një nivel të përshtatshëm të ndërveprimit njerëzor dhe shoqëror”*⁵.

Në Institucionin e Ekzekutimeve të Vendimeve Penale Durrës, grupi i inspektimit konstatoi se, mungonin gjithashtu dhe trajnimet profesionale. Në lidhje me këtë konstatim, institucioni duhet të mundësojë menjëherë një marrëveshje me Qendrën e Formimit Profesional Durrës, për zhvillimin e kurseve profesionale, sipas nevojave dhe kërkesave të të dënuarve.

⁵ Rregullorja e Evropiane e Burgjeve Pika 25.1 dhe 25.2; <http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/PRISONS/EPR/EPR-Albanian.pdf>

Për sa i përket mbështetjes psiko-sociale që merrnin të burgosurit, gjatë takimit me stafin e sektorit të kujdesit psiko-social, u konstatua se aktivitetet që ofroheshin ishin të pakta në raport me numrin e personave të burgosur dhe përbëheshin kryesisht nga diskutimet në grup për tema sociale dhe këshillime në klasa. Sipas stafit të institucionit të paraburgosurit dhe të dënuarit regjistroheshin në disa aktivitete, por jo gjithmonë i frekuentonin ato.

Në momentin e inspektimit, u konstatua se në këtë institucion, vuanin dënimin si të paraburgosur 7 shtetas të huaj, 2 me origjinë nga Kosova, 2 me origjinë nga Jordania, 1 origjinë nga Rusia, 1 origjinë nga Turqia dhe 1 me origjinë nga Kanadaja. Grupi i inspektimit mori takim me disa nga të paraburgosurit me kombësi të huaj, të cilët kërkonin tu krijohej më shumë mundësia nga ana e institucionit, për të kryer biseda telefonike me familjarët, pasi nuk kishin mundësi financiare për të blerë karta telefoni. Në lidhje me këtë konstatim, legjislacioni parashikon se, IEVP-ja i siguron një herë në muaj bisedë telefonike të burgosurve që nuk kanë mjete financiare (neni 44/2 i Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve). *“Shtetasve të huaj, që nuk kanë përfaqësi diplomatike ose konsullore në vend, refugjatëve ose personave pa shtetësi u mundësohet komunikimi me familjet dhe përfaqësitë diplomatike të shtetit që mbron interesat e tyre ose me autoritetin kombëtar ose ndërkombëtar, sa herë që ata e shikojnë të nevojshme, detyra e të cilit është mbrojtja e interesave të këtyre personave⁶”.*

Shërbimi shëndetësor

Organika e stafit mjeksor të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës, është miratuar për 18 punonjës, nga të cilët 1 mjek psikiatër, 4 mjek të përgjithshëm, 1 farmacist, 1 stomatolog, 1 kryeinfermier dhe 10 infermierë. Referuar informacionit të marrë nga drejtuesi i institucionit, organika e stafit mjeksor nuk ishte e plotësuar me një mjek të përgjithshëm dhe një infermier.

Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës, kishte një sektor të kujdesit të veçantë (SKV) të vendosur në një godinë më vete, për trajtimin dhe diagnostikimin e personave të dënuar/paraburgosur me probleme të shëndetit mendor. Në momentin e inspektimit në këtë sektor, rezultuan të ishin shtruar me rekomandim të mjekut të institucionit 81 persona të dënuar/paraburgosur, nga të cilët 51 persona me probleme të shëndetit mendor, 9 persona përdorues të drogave të ndryshme që trajtoheshin me metadon, si dhe 21 persona me probleme të tjera të shëndetit.

Nga inspektimi u konstatua se, punonjësit në këtë qendër zhvillonin aktivitete të ndryshme si lojëra tavoline, aktivitete në bibliotekë, si dhe lojëra me top në oborrin e këtij institucioni. Por, mungonin zhvillimi i aktiviteteve apo terapive në grup nga ana e stafit psiko-social në ambientet e përbashkëta, pasi nuk kishte ambiente të nevojshme apo kushte për ti zhvilluar ato.

Dhoma e mjekut dhe e infermierit u gjetën në kushte të mira higjeno-sanitare si dhe të pajisura me orëditë e nevojshme për punë si shtrat, tavolinë pune, karrike dhe raft për mbajtjen e medikamenteve. Siç e përmendëm edhe më lart, në këto mjedise vihej re prania

⁶ Neni 30, paragrafi i katërt i Ligjit Nr. Ligjit Nr. 8328, datë 16.04.1998 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”, nenet 45/2 dhe 96 të VKM Nr.437, datë 20.05.2015 “Për miratimin e Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve”.

e lagështirës e shkaktuar nga përmytjet dhe nga hidroizolimi jo i plotë i tarracës. Megjithatë, dhomat ku shërbehej ndihma mjeksore ishin të mirëmbajtura.

Shërbimi stomatologjik ishte i plotësuar me autoklavën dhe turbinën dhe ishte në funksion të plotë për kryerjen e këtij shërbimi nga ana e stomatologut. Dhoma e infermierisë, farmacia dhe dhoma e stomatologut ishin me kushte të mira higjieno-sanitare.

Personeli mjeksor në këtë institucion, ngritën si shqetësim mungesën e autoambulancës për të shoqëruar personat e sëmurë në rastet e emrgjencave në Spitalin Rajonal Durrës. Deri tani, rastet e emrgjencave përballoheshin nga shërbimi spitalor i qytetit të Durrësit.

Skema e rimbursimit të ilaçeve funksiononte më mirë për të dënuarit, ndërkohë që më i vështirë bëhej zbatimi i kësaj skeme për të paraburgosurit, të cilët për shkak të vonesave në plotësimin e dokumentacionit të dosjeve personale e kishin më të vështirë sigurimin e ilaçeve me anë të skemës së rimbursimit të ilaçeve. Por, nga të intervistuarit u ngritën ankesa në lidhje me mungesën e medikamenteve në institucion, të cilat shpesh mbuloheshin me kontributet e sjelljes nga familja.

Megjithese organika e personelit mjeksor ishte e plotësuar, me përjashtim të një mjeku të përgjithshëm dhe një infermieri, personat që vuanin dënimin në këtë institucion, ngritën si shqetësim vonesat në kryerjen e vizitave mjeksore dhe dërgimin e tyre për vizitë të mjekët specialist në Spitalin Rajonal të Durrësit.

Lidhur me këtë konstatim, bëjmë me dije se, Komiteti për Parandalimin e Torturës parashikon që: *“Derisa qëndrojnë në burg, personave të dënuar duhet tu mundësohet qasja deri te mjeku në çdo kohë, pa marrë parasysh faktin e regjimit të burgosjes së tyre”* dhe se *“shërbimi shëndetësor duhet të organizohet në atë mënyrë, që do të mundësojë që kërkesat për konsultime mjekësore të ofrohen pa zgjatje të pa nevojshme”*.

Po ashtu, është për tu theksuar edhe Rregullorja Evropiane e Burgjeve, e cila shprehet qartë për rolin e drejtuesve të IEVP-ve në plotësimin e kërkesave të personave të burgosur, konkretisht se: *“Autoritetet e burgut ruajnë shëndetin e të gjithë të burgosurve që janë në kujdesin e tyre. Shërbimet mjekësore në burg organizohen në bashkëpunim të ngushtë me administrimin shëndetësor të komunitetit ose të shtetit. Të burgosurit i ofrohen shërbimet mjekësore, kirurgjike dhe psikiatrike, duke përfshirë dhe ato shërbime që janë të disponueshme në komunitet”*⁷.

Për shkak të specifikës që ka seksioni i kujdesit të veçantë (SKV) në këtë institucion, ku trajtohen personat që kanë probleme të shëndetit mendor, pajisja e IEVP-së me mjete të veçanta të kufizimit fizik është e domosdoshme, në përballimin e rasteve të veçanta të gjëndjes shëndetësore të agravuar të këtyre personave, për periudhë kohore shumë të shkurtër. Mund të ndodhë që këta të burgosur të kryejnë veprime për të dëmtuar veten, të tjerët ose pronën dhe lind nevoja për ti kufizuar fizikisht. Aktualisht, këto raste përballohen me mjete nga stafi mjeksor mbështetur nga shërbimi policor i këtij institucioni.

Nga këqyrja e dokumentacionit të personeli shëndetësor u konstatua ekzistenca e regjistrave të vizitave mjekësore, të cilët ishin plotësuar në mënyrë korrekte. Ndërsa në

⁷ Rregullorja Evropiane e Burgjeve, pika 39, 40.1, 40.5;

dosje të veçata ndodheshin kartelat mjekësore të çdo personi të dënuar/paraburgosur që vuante dënimin në momentin e inspektimit.

Kontaktet me jashtë rregjimit

Telefonat me kartë ndodheshin në mjedisin e regjimit të brendshëm në çdo sektorë. Ata ishin në gjendje pune dhe të dënuarit/paraburgosurit e intervistuar, pohuan se flisnin dy herë në javë me të afërmit e tyre nëpërmjet këtyre telefonave. Ndërkohë, ata kishin kërkesa për komunikime më të shpeshta me familjarët e tyre dhe ngritën si shqetësim kufizimin e numrit të telefonatave. Ata kërkonin që tu jepej mundësia e komunikimit më shpesh brenda mundësive të institucionit, pasi kushtet familjare të secili prej tyre nuk ishin të mira.

Takimet e të dënuarve/paraburgosurve me familjarët zhvilloheshin në mjedise të veçanta. Ato kryheshin normalisht sipas rregullores një herë në javë, mesatarisht rreth 4 takime në muaj, në përputhje me Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve. Takimi me familjarët zgjaste rreth 20 minuta.

Institucioni mundësonte për personat e dënuar/paraburgosur familjarë dhe prindërimin në distance në një ambient më vete. Në këtë mjedis nuk kishte ndarje ndërmjet të burgosurit dhe familjarit, duke e bërë atmosferën e takimit më miqësore sidomos për fëmijët e mitur. Ky ambient, ishte i lyer, i pastër nga ana higjieno-sanitare dhe ishte i pajisur me orendi si stola dhe tavolinë plastike. Muret e një prej dhomave ishin të pikturuara me figura kartonash. Por, ky mjedis kishte nevojë të pajiset me më shumë mjete didaktike dhe lodrave për fëmijët.

Punësimi

Në momentin e inspektimit, në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Durrës, nga 21 persona në organikë të punësuar faktikisht ishin të punësuar 18 persona të dënuar/paraburgosur, kryesisht në kuzhinë, pastrim, gjelbërim, shpërndarje ushqimi, bibliotekë dhe magazinë.

Sipas informacionit të drejtuesit të Institucionit, me të paraburgosurit e punësuar nuk ishin lidhur kontrata pune që rregullojnë marrëdhëniet e punës, midis punëdhënësit dhe punëmarrësit.

Institucionit të Avokatit të Popullit, në rekomandimet e tij të mëparshme, ka theksuar qartë se, mungesa e lidhjes të kontratës të punës me të dënuarit/paraburgosurit e punësuar është shkelje e një të drejte të saksionuar në aktet ligjore dhe nënligjore, kryesisht në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve, ku përcaktohet se:

“Të paraburgosurit apo të dënuarit kanë të drejtë të punojnë në përputhje me aftësitë fizike, shëndetësore dhe psikologjike... Aktet ligjore dhe nënligjore që shërbejnë për mbrojtjen e shëndetit dhe sigurisë në punë, mirëqenies sociale dhe kohëzgjatjen e punës, si dhe ato që rregullojnë marrëdhëniet e punës, me përjashtim të ushtrimit të së drejtës për grevë dhe pjesëmarrje në sindikata, zbatohen njëjloj edhe për të paraburgosurit e të dënuarit”⁸.

⁸ Neni 54, Kreu XII, Rregullorja e Përgjithshme e Burgjeve.

Nisur nga ky konstatim, sjellim në mënyrë të përsëritur në vëmendjen e drejtuesve të institucioneve tuaja se, punësimi i të paraburgosurve/dënuarve rregullohet sipas neneve 34, 35 të ligjit nr. 8328 dt. 16.04.1998, “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”, i ndryshuar⁹ dhe Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve¹⁰.

Avokati i Popullit, duke vlerësuar punësimin e të paraburgosurve/dënuarve si një e drejtë e ligjshme, i ka rekomanduar Ministrin të Drejtësisë, miratimin sa më parë të akteve nënligjore që rregullojnë të drejtën e punësimit në këto institucione. Rekomandimet e Avokatit të Popullit janë vlerësuar të drejta, por kanë kaluar më shumë se 10 vite dhe ato ende nuk janë miratuar tej çdo afati ligjor.

Në përfundim të inspektimit u zhvillua sërish një takim me drejtuesin e institucionit, ku në mënyrë të përmbledhur iu bënë me dije gjetjet dhe problematikat e evidentuara.

Për sa më sipër dhe në mbështetje të pikës 3, të nenit, 63 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë ku thuhet se: “Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike”; të nenit 21, germa “b” të ligjit nr. 8454 datë 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar, ku thuhet se: “Avokati i Popullit paraqet rekomandime për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive; si dhe në bazë të Nenit 74/1 pika “b” të ligjit nr. 9888 datë 10.03.2008 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin Nr. 8328 datë 16.04.1998 Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim” ku parashikohet midis të tjerash se: “Avokati i Popullit nëpërmjet Mekanizmit Kombëtar për parandalimin e torturës, trajtimin ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtërues ka këto kompetenca:

“b) paraqet rekomandime për organet përkatëse, me qëllim që të përmirësohet trajtimi dhe kushtet e individëve që u është hequr liria dhe të parandalohet tortura dhe trajtimi ose dënimi i egër, çnjerëzor dhe poshtërues”.

REKOMANDOJMË:

1. Marrjen e masve të menjëhershme për hidroizolim të plotë të terracës së godinës në regjimin e brendshëm të institucionit, për eliminimin e lagështirës në ambientet e brendshme të banimit;
2. Marrjen e masave të menjëhershme për plotësimin me orënditë e nevojshme për jetesë në dhomat e banimit të të dënuarve/paraburgosurve si tavolina, karrige dhe dollapë për mbajtjen e sendeve personale;
3. Marrjen e masave të menjëhershme për sigurimin u kushteve dinjitoze për jetesë në dhomat e veçimit dhe pajisjen e tyre me tavolina, komodina, kanate për dritaret dhe zevendësimin e xhamave të thyer;
4. Marrjen e masave të menjëhershme për verifikimin e rasteve, nxjerrjen e përgjegjësive dhe plotësimin e të dënuarve dhe të paraburgosurve sipas normativave mujore me detergjente dhe materiale të tjera për pastrimin dhe mbajtjen e higjienës personale dhe të ambientit në dhomat e banimit;
5. Marrjen e masave për plotësimin e organikës të stafit mjeksor me një mjek të përgjithshëm dhe një infermjer;

⁹ Nenet 76 dhe 77 të ligjit nr. 8328 dt. 16.04.1998, “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”, i ndryshuar.

¹⁰ Nenet 54/3 dhe 54/4/a të Rregullores të Përgjithshme të Burgjeve, miratuar me VKM nr. 437, datë 20.05.2015

6. Marrjen e masave të menjëhershme për sigurimin e plotë dhe furnizimin me medikamente, për rastet e të sëmurëve akutë dhe rastet e emergjencave.
7. Marrjen e masave të menjëhershme për rritjen e larmisë të aktiviteteve kulturore, sportive dhe sociale nga sektori psiko-social, me pjesmarrjen e gjërë të personave të burgosur, që të ndikojnë në formimin dhe riintegrimin e këtyre personave;
8. Marrjen e masave të menjëhershme për dizifektimin dhe përmirësimin e cilësisë të ujit të rrjedhshëm, që furnizohet nga tubacioni i ujësjellësit;
9. Marrjen e masave të menjëhershme për pajisjen e seksionit të kujdesit të veçantë, me mjetet e veçanta të kufizimit fizik dhe me të paktën një shtrat dhe një karrige kufizuese, për shkak të trajtimit mjeksor të personave me probleme të shëndetit mendor;
10. Marrjen e masave të menjëhershme për përmirësimin e cilësisë së ushqimit dhe larminë e tij sipas produkteve të stinës, si dhe ushtrimin e kontroleve të vazhdueshme nga drejtuesit e institucionit, për këtë problematikë;
11. Marrjen e masave për instalimin e një sistemi qëndror për ngrohje/ftohje të ambienteve të brendshme të dhomave të banimit të të dënuarve/paraburgosurve dhe për heqjen e pajisjeve ngrohëse elektrike, të cilat përbëjnë rrezik për jetën e këtyre personave;
12. Marrjen e masave të menjëhershme për rritjen e pranisë të punonjësve të sektorit juridik dhe sektorit psiko-social në kontakte të përditëshme me personat që vuajnë dënimin në këtë institucion, për dhënien e këshillimeve ligjore dhe sqarimet për zgjidhjen e kërkesave dhe ankesave që ata mund të paraqesin;
13. Marrjen e masave të menjëhershme, brenda hapësirave ligjore për krijimin e mundësisë që të burgosurit me shtetësi të huaj të bisedojnë më shpesh në telefon me familjarët e tyre me shpenzimet e institucionit.
14. Marrjen e masave të menjëhershme, në bashkëpunim me institucionet e tjera të shëndetit parësor të qytetit të Durrësit, për dezinfektimin e zonës përreth kufirit të jashtëm të këtij institucionit, për eliminimin e insekteve dhe agjentëve infektivë.
15. Marrjen e masave të nevojshme në bashkëpunim me Qendrën e Formimit Profesional Durrës, për ofrimin e kurseve dhe zhvillimin e aktiviteteve të formimit profesional me të dënuarit/paraburgosurit në këtë institucion.
16. Marrjen e masave për pajisjen e Institucionit me një autoambulancë për rastet emergjente të të sëmurëve dhe shoqërimin në Spitalin Rajonal Durrës apo Qendrën Spitalore Universitare "Nënë Tereza" Tiranë.

Në bazë të Nenit 22 të Ligjit Nr.8454 dt.04.02.1999 "*Për Avokatin e Popullit*", lutemi të vihemi në dijeni brenda afatit 30 ditor, për qëndrimin dhe masat që do të merrni në zbatim të këtyre rekomandimeve.

Duke besuar në bashkëpunimin Tuaj

KOMISIONERI

Ermonela XHAFA